

Kengyel Ákos

Uniós szintű válságkezelés és megújulás – A Next Generation EU program hosszú távú jelentősége

Az elmúlt másfél évtizedben számos válság érte az európai gazdaságot és társadalmat. A 2008–2009-es nemzetközi pénzügyi és világgazdasági válságot a szuverén adósságválság kialakulása és kezelése követte, majd soha nem tapasztalt menekült- és migrációs hullám indult el 2015-től az Európai Unió felé, ezt követően Európát is elérte a Covid-19-világjárvány, amelynek 2020 tavaszától rendkívül drámai egészségügyi következményei lettek, és a gazdaságra gyakorolt hatásait is kezelni kellett. A válságok sorozatát a 2022-ben kitört orosz–ukrán háború következményei és annak energiapiaci és inflációs hatásai követték.

Mindezek tükrében megalapozottan állítható, hogy a válságkezelés az Európai Unió működésének napi gyakorlatává vált, és feltételezhetjük, hogy felhalmozódott annyi tapasztalat, amennyi a jövőbeli válságok kezeléséhez hasznos tanulságokkal szolgál. Talán nem véletlen, hogy a 2008-as válság után még 7 évig tartott a válság előtti szint elérése, a Covid-válság esetében viszont már 2 év után sikerült a válság előtti szintre visszatérnie az európai gazdaság teljesítményének. Természetesen az egyes válságok eltérő természetűek, és kezelésük is különböző jellegű intézkedéseket tehet indokolttá. Ugyanakkor egyértelmű, hogy az európai gazdaság hosszú távú rezilienciájának – vagyis ellenálló és alkalmazkodóképességének – erősítése kulcsszerepet tölt be a jövőbeli válságok hatásainak kivédése, illetve mérséklése szempontjából. Ahogy Halmi is hangsúlyozza: a gazdasági reziliencia erősítését célzó intézkedéseknek a sokkokkal szembeni sebezhetőség csökkentését, a sokkabszorpciós kapacitás erősítését és a gyorsabb helyreállítás képességének megalapozását kell szolgálniuk.¹

Ez a rövid tanulmány a különböző válságokra adott szakpolitikai válaszok és konkrét támogatási intézkedések közül az uniós szintű költségvetési források szempontjából stratégiai jelentőségű program, a Next Generation EU (NGEU) szerepével kíván

¹ HALMAI 2020: 305–309.

részletesebben foglalkozni. Az NGEU létrehozásával példa nélküli uniós szintű keret jött létre a vilájárvány utáni gazdasági helyreállítás támogatására és a kevésbé sérülékeny, a jövőbeli válságoknak ellenállóbb és versenyképesebb európai gazdaság megteremtésének elősegítésére. A vilájárvány stratégiai fordulatot hozott az uniós szintű költségvetési gazdálkodás terén, ugyanis a tagállamok a hagyományos uniós költségvetés (a többéves pénzügyi keret, MFF) mellett újfajta módon finanszírozott keret létrehozásáról is megtudtak állapodni. Az NGEU finanszírozása, célrendszere és működése olyan új megközelítést mutat, amely jelentős hatást gyakorolhat az uniós költségvetés jövőjére is. Maga a finanszírozási megoldás jelentős szemléletváltást tükröz, és felveti azt a kérdést, hogy vajon a közös kötvénykibocsátás az NGEU-t követően is része marad-e az uniós szintű költségvetési rendszer működésének.

Válság és gazdasági fellendülés – a jó válságkezelés néhány alapvetése

A válságkezelés során alkalmazott megközelítések meghatározó szerepet játszanak a válság utáni sikeres helyreállítás és fellendülés megalapozásában. Gazdasági visszaesés, recesszió vagy pénzügyi válság után számos tényező segítheti elő a gazdasági fellendülést. Nagyon lényeges hangsúlyozni, hogy a gazdaságélénkítésnek nemcsak a válságkezelés, hanem a válságmegelőzés is meghatározó része. Ha már a válságot követő helyreállítás támogatását megelőzően jelentős figyelmet kapnak a válságmegelőzési politikák, és a vállalkozások és a közpolitikai intézmények a lehetséges válságokra megfelelően fel vannak készülve, akkor az így kialakult reziliencia következtében a válság bekövetkeztekor kevesebben válnak munkanélkülivé, a fellendülés pedig a mérsékeltebb gazdasági visszaesés miatt gyorsabbá válhat.

Az eredményes válságkezeléshez erős gazdasági alapokra és kiszámítható szabályozási környezetre van szükség, így a váratlan események nem járnak olyan drámai következményekkel. Előre fel kell készülni az olyan helyzetekre, mint például egy váratlan járvány vagy más gazdaságilag korlátozó esemény bekövetkezése. Ha egy ország már a válsághelyzet bekövetkezése előtt rendelkezik kidolgozott válságmegelőzési és -kezelési tervvel, akkor a tényleges válságkezelést könnyebben lehet végrehajtani.² A válsághelyzetekre jól felkészült rendszer kialakításának eszközei közé tartozik a korai figyelmeztető rendszerek létrehozása, a gyenge pontok azonosítására alkalmas kockázateértékelés elvégzése és az intézményi struktúrák megváltoztatása.³

² BUNDY et al. 2017: 7.

³ BAUBION 2013: 9.

Das és Quintyn szerint a regulációs kormányzás a sikeres válságkezelés egyik fő összetevője, mivel a korábbi példák szerint erős felügyeletre és szabályozásra van szükség, ugyanis ezen tényezők hiánya esetén a válság elmélyül, illetve nehezebb lesz a kilábalás.⁴ Egyre nyilvánvalóbb, hogy a stabilitás eléréséhez és megőrzéséhez jól meg-alapozott szabályokon alapuló kormányzásra van szükség. A sikeres válságkezelésnek a gazdaságélénkítést elősegítő, a gazdaság termelékenységének és versenyképességének növelését előmozdító, növekedésösztönző gazdaságpolitikával kell párosulnia. A gazdaság hosszú távú növekedési potenciáljának növelésében meghatározó jelentőséggel bír a versenyt korlátozó tényezők felszámolása, a munkaerőpiac hatékonyságát javító strukturális reformok végrehajtása és a fizikai és humán tőkébe – vagyis az infrastruktúrába, a technológiába, az oktatásba és képzésbe – történő beruházás.

A válságkezelés jellemzően a válságra adott válasz, amely a kedvezőtlen hatások mérséklése érdekében készített vészhelyzeti tervek és protokollok végrehajtását jelenti. Ez magában foglalhat olyan intézkedéseket, mint a katasztrófaelhárítási intézkedések aktiválása, valamint az érintett egyének és közösségek támogatása.⁵ A gazdasági visszaesés által aránytalanul sújtott iparágak támogatása, például célzott pénzügyi támogatással vagy szabályozási könnyítésekkel, segíthet megelőzni a további munkahelyek elvesztését, és támogathatja ezen iparágak talpra állását.

A válság előtti és a válság során hozott intézkedéseket, valamint a válság utáni lépéseket is értékelni szükséges. Az egyes intézkedések értékelése azért is fontos, mert a különböző krízishelyzetek eltérő megoldásokat igényelhetnek, ezért nem lehet teljes mértékben a korábbi tapasztalatok alapján dönteni.⁶ Gazdasági nehézségek idején rendkívüli intézkedések megtételére kerülhet sor, de ezen intézkedéseknek – mivel korábban nem alkalmazták ezeket – példátlan következményei lehetnek. Értékelni kell a végrehajtott politikákat és szabályozásokat, emellett szükség esetén javítani kell a vészhelyzeti terveken és a válságkezelési módszereken. Az intézkedések hatásainak vizsgálata és a következtetések levonása valójában egyfajta tanulási folyamatnak fogható fel, amely hozzájárulhat a jövőbeli válságkezelési intézkedések hatásosságának javításához. A gazdasági növekedés fellendítése, a kohézió és a gazdasági vészhelyzet által érintett társadalmi csoportok és ágazatok segítése érdekében a gazdasági válság utáni intézkedések is jelentős szerepet töltenek be a szakpolitikai keretek és a szükséges támogatási források megszervezésében.⁷

⁴ DAS–QUINTYN 2002.

⁵ BAUBION 2013: 9.

⁶ BUNDY et al. 2017: 25.

⁷ BAUBION 2013: 20.

Az NGEU újszerű megközelítése és beavatkozási területei

A koronavírus és annak következményei példátlanok voltak az Európai Unió történetében, hiszen az ezek által kiváltott intézkedések, szabályozások, költségvetési vagy szakpolitikai területeken bekövetkezett változások a tesztelés lehetősége nélkül születtek. Az oltóanyag-fejlesztés, a vészhelyzeti tervek vagy a gazdaságpolitika terén tett minden intézkedést gyorsan és a lehető leghatékonyabb módon kellett végrehajtani.

A koronavírus okozta válság nagy hajtóerőt jelentett ahhoz, hogy sikerüljön valóban új, innovatív uniós szintű megközelítést bevezetni, amely egyben a tagállamok közötti szolidaritást is kifejezi.⁸ Az uniós szintű keretek kialakítását elsősorban az ebbe indokoltta, hogy a koronavírus okozta gazdasági válság rövid távú hatásainak enyhítésére a kormányok azonnal gazdaságélénkítő, illetve a leginkább érintett társadalmi csoportokat és vállalatokat támogató intézkedéseket hoztak. Ennek következtében az EU tagállamaiban az államháztartási egyensúly megbomlott, jelentősen megemelkedett a költségvetési hiány és az államadósság is. A kialakult helyzet egyben azt is jelentette, hogy sok tagállam esetében további gazdaságélénkítő intézkedésekre már nem maradt költségvetési mozgástér, illetve a későbbi költségvetési kiigazítás igénye miatt a hosszú távú gazdaságfejlesztésre is kevesebb forrás fog jutni. Miközben tehát a rövid távú válságkezelés elsősorban tagállami szinten történt, uniós szinten olyan támogatási csomag kidolgozására volt szükség, amely a hosszú távú helyreállítást és a későbbi hasonló válságoknak való ellenálló képességet célozza.

Az Európai Bizottság a szokásos menetrend szerint 2018 májusára elkészítette a 2021–2027 közötti hétéves időszak többéves pénzügyi keretéről szóló javaslat-csomagját,⁹ azonban az uniós költségvetésről folytatott tárgyalások kezdetekor még nem lehetett tudni, hogy a Covid–19-világjárvány következtében váratlanul kialakult problémák hosszú távú kezelésének igénye merőben új helyzetet fog teremteni.¹⁰ Emiatt került sor a gazdaság helyreállítását és rezilienciáját támogató új program, a Next Generation EU kidolgozására.¹¹ Mindemellett azt is érdemes hangsúlyozni, hogy az EU déli tagállamai a 2008-as válság óta súlyos strukturális és államháztartási problémákkal küzdöttek, amelyeket csak tovább fokozott a kialakult újabb válsághelyzet. Végül az Európai Tanács 2020. júliusi, a tagállamok közötti tárgyalásokat lezáró ülésén megszületett a megállapodás a 2021–2027 közötti időszak összesen

⁸ CORTI et al. 2022.

⁹ Európai Bizottság 2018.

¹⁰ KENGYEL 2019.

¹¹ Európai Bizottság 2020.

1824,3 milliárd eurós keretéről.¹² Ez az összeg a kötelezettségvállalási előirányzatok szintjén a 2018-as árakon számított 1074,3 milliárd euró összegű többéves pénzügyi keretből és a 750 milliárd euró összegű Next Generation EU csomagból áll. Az Európai Parlament jóváhagyását követően 2020. december 17-én fogadta el a Tanács a 2021–2027 közötti MFF-ről szóló rendeletet.¹³ A két program költségvetése eléri az EU bruttó nemzeti jövedelmének 1,8%-át. A folyó áron rendelkezésre álló összesen 2018 milliárd euró – amelyből 1210 milliárdot az MFF, 807 milliárdot az NGEU tesz ki – a korábbi időszakok uniós költségvetési szerepvállalásánál jelentősebben járulhat hozzá az elérni kívánt közös célok támogatásához.

Azért érdemel kiemelt figyelmet az NGEU program, mert nem egyszerűen a rövid távú válságkezelés céljából jött létre, hanem a digitális, zöld és reziliens gazdaság kiépítésének támogatásával az EU előtt álló hosszú távú, stratégiai célok eléréséhez kíván hozzájárulni. Az NGEU forrásainak minimum 37%-át a zöld, 20%-át a digitális átállással összefüggő beruházásokra kell fordítani. Igazán új szemléletbeli megközelítést tükröz, hogy a tagállamok felhatalmazták a Bizottságot arra, hogy az unió nevében 2018-as árakon 750 milliárd euró erejéig hitelt vegyen fel a tőkepiacokon. A megállapodás szerint a felvett hitel legfeljebb 360 milliárd euró összegű kölcsönökre és legfeljebb 390 milliárd euró összegű vissza nem térítendő kiadásokra használható fel. A pénzügyi piacokon felvett tőkét az EU 2058-ig fogja visszafizetni.

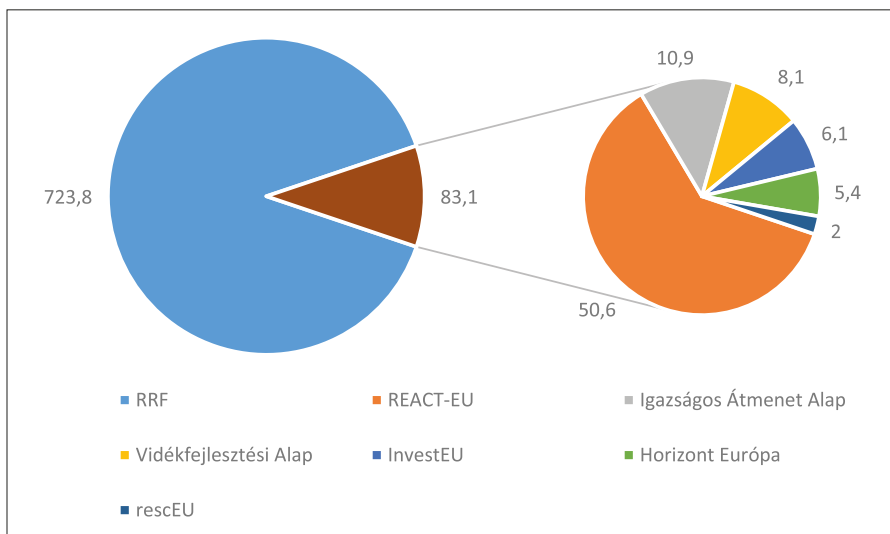
A Next Generation EU program jelentős intézményi újítás volt, mivel az EU ezt megelőzően még sohasem vett fel hitelt annak érdekében, hogy a tagállamok kiadásait finanszírozza. Az NGEU-ról szóló tárgyalások során különben eltérő álláspontok alakultak ki arról, hogy ez az új pénzügyi eszköz milyen mértékben válhat állandó finanszírozási forrássá. A déli tagállamok képviselői jellemzően úgy állították be az NGEU-t, mint a mélyebb gazdasági integráció előfutárát, ezzel szemben az északi tagállamok az új helyreállítási alap elfogadása kapcsán inkább annak kivételes és átmeneti jellegét hangsúlyozták.¹⁴

Az NGEU program 750 milliárd eurós kerete, amely folyó áron 806,9 milliárd eurót tesz ki, az MFF egyes kiadási fejezeteit egészíti ki. A források több mint 90%-át a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (*Recovery and Resilience Facility*, RRF) támogatására fordítják 723,8 milliárd euró összegben. Emellett az európai kohéziós és területi helyreállítási támogatás (REACT-EU) 50,6 milliárd euróban, az Igazságos Átmenet Alap 10,9 milliárd euróban, a vidékfejlesztés 8,1 milliárd euróban,

¹² Európai Tanács 2020.

¹³ Az Európai Unió Tanácsa 2020.

¹⁴ MIRÓ 2022: 319.

1. ábra. A Next Generation EU program forrásainak megoszlása (milliárd euró, folyó áron)

Forrás: saját szerkesztés European Commission Directorate-General for Budget 2021a alapján

az InvestEU 6,1 milliárd euróban, a Horizont Európa 5,4 milliárd euróban, a polgári védelmi mechanizmus (rescEU) 2 milliárd euróban részesül (1. ábra).

Az RRF 723,8 milliárd eurós keretéből a tagállamok 338 milliárd eurót vissza nem térítendő támogatásként, 385,8 milliárd eurót pedig kölcsönként vehetnek igénybe.¹⁵ Az egyes tagállamokra jutó összeget az RRF-rendeletben szereplő formula alapján határozták meg, amely figyelembe veszi az ország népességét, az egy főre jutó GDP-t, az elmúlt 5 év munkanélküliségi rátáját és a 2020-ban és 2021-ben bekövetkezett reál-GDP-csökkenést.¹⁶ Ez azt eredményezi, hogy a legnagyobb mértékben a szegényebb, illetve a válság által leginkább sújtott államok részesülnek a forrásokból. GDP-arányosan a három legnagyobb kedvezményezett Görögország, Románia és Horvátország.¹⁷ Az RRF forrásainak tagállamok közötti megoszlását a 2. ábra szemlélteti.

Az RRF forrásait az alábbi hat szakpolitikai területen lehet felhasználni:¹⁸

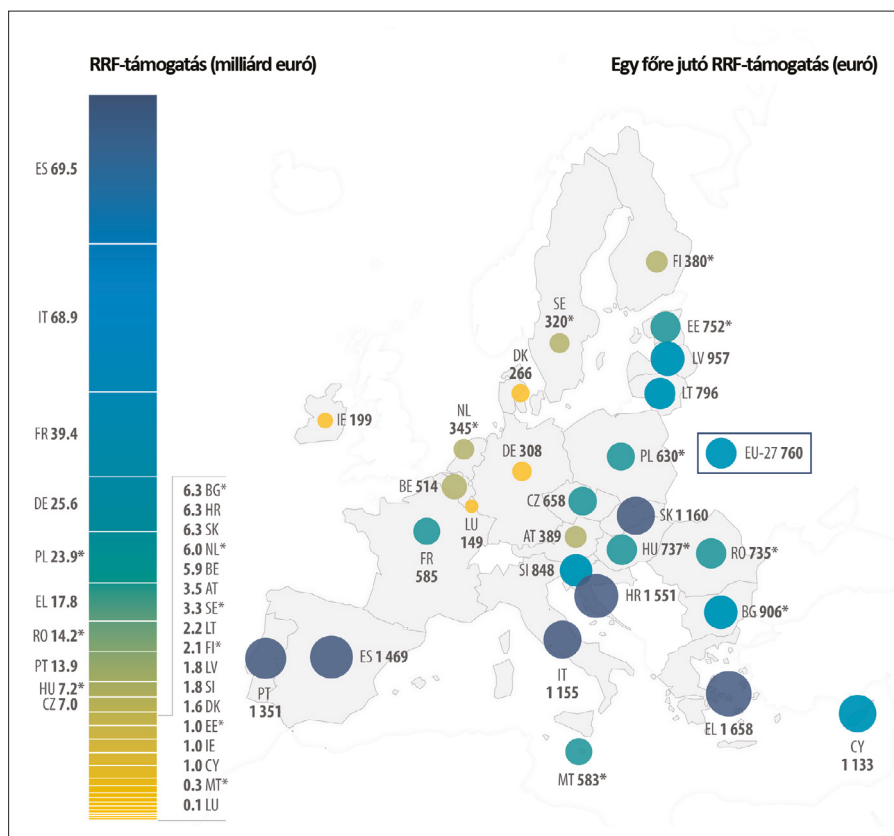
- ♦ zöld átállás;
- ♦ digitális transzformáció;

¹⁵ Európai Bizottság 2023b.

¹⁶ Európai Parlament – Tanács 2021: 36.

¹⁷ SCHRAMM et al. 2022: 3.

¹⁸ Európai Parlament – Tanács 2021.

2. ábra. Az RRF-támogatások megoszlása (tagállamonként és egy főre vetítve, milliárd euró)

* Az előzetes allokáció alapján kapható maximális támogatás.

Forrás: az Európai Bizottság és az Eurostat adatai
alapján közli SAPAŁA–THOMASSEN 2021

- intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés, beleértve a gazdasági kohéziót, a foglalkoztatást, a termelékenységet, a versenyképességet, a kutatást, a fejlesztést és az innovációt, valamint az erős kkv-kat magában foglaló, jól működő belső piacot;
- társadalmi és területi kohézió;
- egészségügy, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi reziliencia, többek között a válsághelyzetekre való felkészültség és a válsághelyzetekre való reagálási képesség növelése céljából;
- a következő generációra, a gyermekekre és a fiatalokra – így például az oktatásra és a készségekre – vonatkozó szakpolitikák.

Ezen a hat pilléren belül az egyes tagállamok alapvetően szabadon határozzák meg helyreállítási és rezilienciaépítési terveikben (RRP-k), hogy milyen célokra fordítják a számukra allokált forrásokat, természetesen azzal a már említett megkötéssel, hogy legalább 37%-ot az 1. pillérre (zöld átállás), 20%-ot pedig a 2. pillérre (digitális átállás) kell költeniük.

Meg kell említeni, hogy az időközben Oroszország Ukrajna ellen indított háborúja nyomán kialakult energiaválság kezelésére 2022 májusára kidolgozott REPowerEU terv pénzügyi hátterét is elsősorban a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz biztosítja. Emiatt a tagállamok módosításokat hajthatnak végre eredeti tervükben. A REPowerEU célja az energiamegtakarítás, a tisztaenergia-előállítás és az energia-beszerezés diverzifikálásának támogatása. A Bizottság a tervezett beruházásokra és reformokra mintegy 300 milliárd eurót kíván mozgósítani, amelyből 72 milliárd eurót vissza nem térítendő támogatás, 225 milliárdot pedig kölcsön formájában használhatnak fel a tagállamok.¹⁹

A helyreállítási és rezilienciaépítési tervekkel szemben támasztott követelmények

Az RRF forrásainak igénybevételehez kapcsolódóan készített helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tartalmazzák az adott ország reform- és beruházási programját és átfogó és koherens csomag formájában a reformok és a közberuházások végrehajtására irányuló intézkedéseket. Az RRP-kben alapos indoklással kellett alátámasztani azt, hogy a tervezett intézkedések hogyan jelentenek átfogó választ a tagállam gazdasági és társadalmi helyzetére, miként járulnak hozzá a növekedési potenciálhoz és a munkahelyteremtéshez, a zöld és a digitális átálláshoz. Továbbá be kellett mutatni az intézkedések tervezett költségét, menetrendjét, a terv nyomon követését és ellenőrzését biztosító megoldásokat, ezen belül a javasolt célokat és mérőföldköveket.²⁰

A tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervei az európai szemeszterhez kapcsolódó nemzeti reformprogramok mellékletét képezik. A két jelentésben szereplő információknak összhangban kell lenniük egymással, valamint a nemzeti energia- és éghajlatváltozási tervekkel, az európai zöld megállapodással és a digitális menetrenddel, az igazságos átmenetre vonatkozó tervekkel, az ifjúsági garancia végrehajtási tervével, valamint az uniós kohéziós alapok keretében elfogadott partnerségi megállapodásokkal és operatív programokkal is. Ezen túlmenően a nemzeti reformprogramoknak összhangban kell lenniük a szemeszter közös stratégiai jelentésével. Az euróövezet országai esetében

¹⁹ Európai Bizottság 2022.

²⁰ Európai Bizottság 2023b.

ez magában foglalja az euróövezet Tanácsának legfrissebb ajánlásaival való összhangot. A szemeszterrel való összehangolás a nyomon követési és értékelési szakaszban is megtörténik. Az RRF-nek más programokkal való összekapcsolódása együttesen határozza meg a támogatásokhoz és hitelekhez hozzáférni kívánó tagállamok reformirányát.²¹

A terveket a Bizottság értékelte négy fő szempont alapján, amely a relevancia, az eredményesség, a hatékonyság és a következetesség. Végül a Bizottság javaslata alapján a terveket a Tanácsnak kellett jóváhagynia végrehajtási határozat útján.²² A tervben foglalt programok végrehajtásának végső határideje 2026. augusztus 31.

Bár a rendelet szerint az RRP-ket 2021. április végéig kellett volna benyújtani, ezt a rövid határidő miatt nem minden tagállam teljesítette, azonban 2021 végére Hollandia kivételével minden tagállam benyújtotta a maga RRP-jét. Az első 12 nemzeti tervet (Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Németország, Görögország, Olaszország, Lettország, Luxemburg, Portugália, Szlovákia és Spanyolország RRP-jét) a Tanács 2021. július 13-án hagyta jóvá. Több ország, így Bulgária, Magyarország, Lengyelország és Svédország esetében a Bizottság változtatásokat tartott szükségesnek.²³ 2022 végére azonban valamennyi tagállam RRP-jét jóváhagyta a Tanács.²⁴

2022 végére tehát valamennyi tagállam rendelkezett benyújtott és az Európai Unió Tanácsa által elfogadott RRP-vel. Megállapítható, hogy az egyes RRP-k lényegesen eltérnek egymástól szerkezetükben is (nehezítve az összehasonlítást), és abban is, hogy milyen prioritások mentén milyen jellegű programokra fordítják a rendelkezésre álló forrásokat.²⁵ Megfigyelhető, hogy az egyes országok RRP-jükben azokra a területekre helyeznek nagyobb hangsúlyt, amelyek már a járvány előtt is problémákkal küzdöttek, valamint amelyeket a járvány(ügyi intézkedések) jobban érintett(ek). Az a tény, hogy az RRP-k úgymond reflektálnak az adott ország gazdaságának strukturális sajátosságaira, amiatt is igaz, hogy az RRF-rendelet kifejezetten előírta, hogy az RRP-k megalkotásakor figyelemmel kell lenni a Tanács országspecifikus ajánlásaira, azaz az RRP-knek kezelniük kell az országot érintő kihívásokat.

Az RRF még csupán előfinanszírozási időszakában jár, a tagállamoknak a forrásokat 2023 végéig kell lekötniük, a kifizetéseket pedig legkésőbb 2026 végéig kell teljesítenie az RRF-nek. Ennek értelmében a kitűzött célok megvalósítási folyamatát legkorábban 2023 végétől, valamint eredményeit legkésőbb 2026 végétől lesz lehetőség elemezni.

²¹ BEKKER 2021: 180.

²² Európai Parlament – Tanács 2021: 22–26.

²³ SCHRAMM et al. 2022: 5–6.

²⁴ Európai Bizottság 2023a.

²⁵ CORTI et al. 2021; DARVAS et al. 2023.

Zárógondolatok

Az NGEU létrehozásával az uniós szintű költségvetési támogatásoknak makro-gazdasági relevanciája lett, mivel hozzájárulnak a válságkezeléshez, a gazdasági stabilizációhoz, és előmozdítják a strukturális reformok megvalósítását. Az NGEU egyfajta európai fiskális politikai válasznak is tekinthető, mert elősegíti a nemzeti adósságok fenntartható kezelését. A program jelentős mértékben hozzájárulhat az Európai Unió tagállamainak gazdasági szerkezetváltásához és a hosszabb távú reziliencia erősítéséhez, mivel a 2021–2027-es MFF-fel együtt nemcsak a válságutáni helyreállítás, hanem a digitális és klímasemleges gazdaságra történő átállás hosszú távú céljának támogatása szempontjából is jelentős szerepet tölt be. Összességében a Next Generation EU ösztönözni fogja azokat a befektetéseket és strukturális reformokat, amelyek növelik az uniós gazdaságok rugalmasságát és potenciális növekedését, ezáltal vonzóbbá téve azokat a nemzetközi befektetők számára.

A reziliencia erősítése mellett a Next Generation EU program lényeges hatást gyakorolhat az euró nemzetközi szerepének megerősítésére is. Az NGEU finanszírozásához kapcsolódó közös kötvénykibocsátás, amelyre a tagállamok felhatalmazást adtak az Európai Bizottságnak, valójában a tőkepiaci unió megvalósítása szempontjából is fontos lépést jelent. Ráadásul az EU a zöld kötvények piacán jelentős szereplővé válik: a tervek szerint az EU akár 250 milliárd eurót is bevon a tőkepiacokon zöld kötvények formájában az NGEU finanszírozására a 2021 és 2026 közötti időszakban. Ezzel az unió részaránya ezen a területen az éves kötvénykibocsátásnak akár a felét is elérheti. A tőkepiaci megjelenés egyértelműen hozzájárul az euró nemzetközi szerepének erősödéséhez. Ha a Next Generation EU hitelfelvételét a meglévő uniós programok (EFSM, MFA, BoP és SURE) mellé helyezzük, az EU-kötvények teljes állománya 2026-ra elérheti az 1 billió eurót. Ez növeli az eurókötvény-piacok likviditását azáltal, hogy jelentős mennyiségű uniós szintű biztonságos eszközt biztosít.²⁶ Tehát összességében az NGEU finanszírozásának köszönhetően az EU a világ legnagyobb zöldkötvény-kibocsátójává válik, amivel megteremti az euró vezető szerepét ebben a piaci szegmensben.

A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel elmondható, hogy a támogatások igénybevételehez a tagállamoknak számos szigorú feltételnek kell megfelelniük, amelyek betartatásában és ellenőrzésében az Európai Unió intézményei jelentős szerepet játszanak. Az RRF fő prioritásai, mint a zöld és digitális átállás támogatása, nagymértékben tükrözik az NGEU hosszú távú alapvető céljait. Emellett az RRF

²⁶ European Commission Directorate-General for Budget 2021b.

számos gazdasági és társadalmi elvárás állít a tagországok elé, amelyek figyelembevétele a reziliencia erősítését támogató források igénybevételének alapfeltételét jelenti. Azt, hogy a fejlesztési tervek ténylegesen elérik-e a kívánt célokat, értelemszerűen még nem láthatjuk, hiszen a tervek még a megvalósítás igen korai fázisában vannak. Azt azonban ki lehet jelteni, hogy a programban megfogalmazott célok szükségesek és hasznosak a gazdaság hosszú távú fejlődése szempontjából.

A további kutatások fontos iránya annak nyomon követése, hogy az NGEU programban és a nemzeti RRP-kben megfogalmazott programok megvalósítása hogyan halad, szükséges-e bennük módosításokat eszközölni, elérik-e céljukat. A rendelkezésre álló források folyósításának üteme is fontos tényező lehet a versenyképesség és az ellenálló képesség sikeres megerősítésében. Ugyanis ha az NGEU létrehozásának eredeti céljait tartjuk szem előtt, akkor a járvány okozta károk utáni gyors helyreállást célozta meg a kezdeményezés – természetesen a hosszú távú stratégiai célkitűzések (a zöld és digitális átállás) szolgálata mellett. Tehát ha a tagállamok lassan jutnak a forrásokhoz – avagy még meg sem indult a folyósításuk, mint Magyarország esetében –, akkor részben megkérdőjeleződhet a támogatások eredeti céljának elérése. Mindezek alapján biztosak lehetünk abban, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek megvalósításának vizsgálata még számos tanulság levonására ad lehetőséget.

Az, hogy az NGEU-csomag végül milyen mértékben ad helyet állandó központi fiskális kapacitásnak, számos jövőbeli fejleménytől függ. Ezek közül a legfontosabb az lesz, hogy az NGEU képes lesz-e elérni kitűzött szakpolitikai céljait. Ha nem sikerül meggyőző eredményeket elérni Európa, de kifejezetten Dél-Európa növekedési potenciáljának fellendítésében, akkor sokkal nehezebb lesz a fiskális integráció jövőbeli mélyítéséhez kapcsolódó újfajta megközelítéseket elfogadtatni.

Felhasznált irodalom

- BAUBION, C. (2013): OECD Risk Management: Strategic Crisis Management. *OECD Working Papers on Public Governance*, 23. Online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5k41rbd1l2r7-en.pdf?expires=1683319898&id=id&accname=guest&checksum=F794CA86225B1243D3E-CAE407E55D8F6>.
- BEKKER, S. (2021): The EU's Recovery and Resilience Facility: A Next Phase in EU Socioeconomic Governance? *Politics and Governance*, 9(3), 175–185. Online: <https://doi.org/10.17645/pag.v9i3.4290>
- BUNDY, J. – PFARRER, M. D. – SHORT, C. E. – COOMBS, W. T. – (2017): Crises and Crisis Management: Integration, Interpretation, and Research Development. *Journal of Management*, 43(6), 1661–1692. Online: <https://doi.org/10.1177/0149206316680030>
- CORTI, F. – NÚÑEZ FERRER, J. – RUIZ DE LA OSSA, T. – REGAZZONI, P. (2021): *Comparing and Assessing Recovery and Resilience Plans. Italy, Germany, Spain, France, Portugal and Slovakia* (Recovery and Resilience Reflection Papers, no. 5.) Online: https://www.ceps.eu/download/publication/?id=34107&pdf=RRRP-No-5_NRRPs-comparison-IT-DE-ES-FR-PT-SK.pdf
- CORTI, F. et al. (2022): *The European Added Value of the Recovery and Resilience Facility. An Assessment of the Austrian, Belgian and German plans*. Economic Governance Support Unit (EGOV) Directorate - General for Internal Policies of the European Parliament. Online: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/699513/IPOL_STU\(2022\)699513_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/699513/IPOL_STU(2022)699513_EN.pdf)
- DARVAS, Zs. et al. (2023): *European Union Countries' Recovery and Resilience Plans*. Bruegel Datasets. Online: <https://www.bruegel.org/dataset/european-union-countries-recovery-and-resilience-plans>
- DAS, U. S. – QUINTYN, M. (2002): Crisis Prevention and Crisis Management: The Role of Regulatory Governance. *IMF Working Papers*, WP/02/163. Online: <https://doi.org/10.5089/9781451857948.001>
- Európai Bizottság (2018): *Modern költségvetés a polgárainak védelmet, biztonságot és lehetőségeket nyújtó Unió számára. A 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret*. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, no. 321. Online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c2bc7dbd-4fc3-11e8-be1d-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF
- Európai Bizottság (2020): *Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért*. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, no. 456. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0456>
- Európai Bizottság (2022): *REPowerEU terv*. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, no. 230. Online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:fc930f14-d7ae-11ec-a95f-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF
- Európai Bizottság (2023a): *A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz*. Online: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_hu
- Európai Bizottság (2023b): *Európai helyreállítási terv*. Online: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_hu
- Európai Parlament – Tanács (2021): Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 50(57), 17–75. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0241>

- Európai Tanács (2020): *Az Európai Tanács rendkívüli ülése – Következtetések*. Online: <https://www.consilium.europa.eu/media/45139/210720-euco-final-conclusions-hu.pdf>
- Európai Unió Tanácsa (2020): A Tanács (EU, Euratom) 2020/2093 rendelete a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 50(4331), 11–22. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=OJ:L:2020:4331:TOC>
- European Commission Directorate-General for Budget (2021a): *The EU's 2021–2027 Long-Term Budget and Next Generation EU – Facts and figures*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: <https://data.europa.eu/doi/10.2761/808559>
- European Commission Directorate-General for Budget (2021b): *The Evolving Nature of the EU Budget*. EU Budget Policy Brief. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/news-events-and-publications/publications/policy-briefs_en
- HALMAI P. (2020): *Mélyintegráció. A Gazdasági és Monetáris Unió ökonómiaja*. Budapest: Akadémiai. Online: <https://doi.org/10.1556/9789634545569>
- KENGYEL Á. (2019): Az Európai Unió költségvetésének jövője a 2021–2027-es többéves pénzügyi keret tükrében. *Közgazdasági Szemle*, 66(5), 521–550. Online: <https://doi.org/10.18414/kszh.2019.5.521>
- MIRÓ, J. (2022): Debating Fiscal Solidarity in the EU: Interests, Values and Identities in the Legitimation of the Next Generation EU Plan. *Journal of European Integration*, 44(3), 307–325. Online: <https://doi.org/10.1080/07036337.2021.1977292>
- SAPAŁA, M. – THOMASSEN, N. (2021): *Recovery Plan for Europe: State of Play*. (Briefing. European Parliamentary Research Service, European Parliament.) Online: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/696209/EPRS_BRI%282021%29696209_EN.pdf
- SCHRAMM, L. – KROTZ, U. – DE WITTE, B. (2022): Building 'Next Generation' after the Pandemic: The Implementation and Implications of the EU Covid Recovery Plan. *Journal of Common Market Studies*, 60(S1), 114–124. Online: <https://doi.org/10.1111/jcms.13375>